

УДК 82.0:821

ХУДОЖНЯ ДЕТАЛЬ ЯК ЗАСІБ ТВОРЕННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ОБРАЗІВ

Алла Мартинець

*Інститут філології Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника,
вул. Шевченка 57, Івано-Франківськ, 76018, Україна;
e-mail: mlnr@i.ua*

Розглянуто проблему ідентифікації національних літератур крізь призму художньої деталі. Розвідка базується на виокремлених у літературознавчій науці поглядів та класифікацій щодо художньої деталі і потверджується текстом роману Вальтера Скотта “Айвенго”.

Ключові слова: національна література, національний образ, іманентність, деталь, художня деталь, портретна характеристика, інтер’єр, пейзаж.

Однією із найсерйозніших загроз людства в сучасному світі визнано загрозу глобалізації, на тлі якої усе відчутнішими стають питання, які стосуються національно іманентних та духовних вимірів людства.

Стрижнем духовної культури є мистецтво в цілому і література зокрема. Саме вона покликана здійснювати зв’язок поколінь, різних народів і культур. З огляду на це актуальною проблемою вбачається дослідження національних літератур у їхній національній унікальності.

Кожна національна література досліджується науковцями в різних площинах. Це може бути співвідношення в ній іманентного та універсального, специфіки її ідейно-тематичної наповненості та цілісності, наявності запозичень та взаємовпливів. Та найповніше своєрідність кожної національної літератури проявляється на рівні образної системи, яка створюється за допомогою художньої деталі.

У літературознавчій науці існують різні визначення поняття художньої деталі. Трагування деталі як одного із засобів образотворчого мистецтва ґрунтовно описується в Г. Поспелова в “Теорії літератури” [12, с. 67] і визначається як “частина, частка, подробиця”, що виконує важливі функції у літературному творі. У літературознавчій енциклопедії художня деталь трактується як різновид художнього образу; яскрава подробиця, частина цілого твору, що надає йому особливої переконливості, робить його семантично вагомішим, змістовнішим [9, с. 271]. Є. Добін вказує на сенс і силу деталі, при цьому зазначає, що “в нескінченно мале вміщено велике”. Він зосереджує увагу на тому, що деталь є мініатюрною моделлю мистецтва [5].

Художня деталь – образотворча і виразна подробиця, яка несе певне емоційне та змістовне навантаження; один із засобів створення автором портретів, характерів, картин природи, предметів інтер’єру тощо. Літературознавці, визначаючи різні значимі

чинники деталі, сходяться на думці щодо її важливості в художньому тексті. Наприклад, В. Щеглов наголошує на ідейній, психологічній, естетичній значимості художньої деталі в тексті [18, с. 86], а Ю. Боров визначає можливість отримувати додаткову інформацію посередництвом художньої деталі [3, с. 18].

Різні погляди на призначення художньої деталі в тексті зумовлюють різні її класифікації. У Короткому словнику літературознавчих термінів зустрічаємо таку класифікацію: деталь-портрет, предметна деталь, деталь-вчинок, деталь-образ, деталь-питання [7, с. 89]. У дисертаційному дослідженні З. Гузар наголошує на тому, що “деталь може бути рельєфною, пластичною, картинною або “необразною” [4, с. 21]. М. Березняк у окремий тип виділяє імплікуючу деталь, вказуючи на те, що “призначення цієї деталі – одночасна активізація більш ніж одного значення” [2, с. 194].

Різні типи деталей виконують у художньому творі різні функції: констатує деталь повідомляє об’єкту чуттєву відсутність; характеризує деталь повно і багатогранно характеризує об’єкт зображення; предметна або образотворча деталь представляє читачеві персонаж, предмет, пейзаж тощо. Визначити їхню художню природу функціонування та структурного утворення в національній прозі – завдання далеко не просте.

У багатьох випадках деталь є способом виявлення художнього мислення письменника, його здатністю вибрати з величезної кількості речей, означень, понять ті, що у сконцентрованому вигляді зуміють передати авторську ідею, а відтак і національну своєрідність побудовану на специфічній колоритності. Вона може бути прогнозованою обов’язковістю або інтуїтивним імпульсом, навколо якого вибудовується увесь твір.

Як особливий прояв творчості автора художня деталь набирає форму глибокого символу або непомітного штриха і реалізується через речеві, портретні, інтер’єрні, пейзажні деталі. Вона може надавати особливого забарвлення мовленню персонажа, буває як наскрізною (повторюваною) у творі, так і одномоментною, та щоразу вона містить прихований зміст, підтекст, може викликати широкий спектр асоціацій, здатна замінити собою розлогий опис, авторську характеристику, міркування, цілий епізод тощо [10, с. 731].

На думку Є. Добіна деталь має малопомітне, чи зовсім непомітне, а часом потужне прагнення зімкнутись з ключовим задумом твору: характерами, конфліктами, долями, – і цим надати тексту бажану рельєфність, завершеність та виразність [5, с. 303]. Зосереджуючи увагу на художній деталі науковець застерігає про її схожість з подробицями і вказує на їхню спільну та відмінну характеристики. Зауважимо, що деталь сприяє створенню організаційної структури тексту, в якій читач отримує змогу “домалювати”, “доставити” цілісність, спираючись на пропоновану автором частковість, інакше кажучи, деталь є тим конденсатором авторської ідеї, що дозволяє у звичайному побачити символічне, в характерному – іманентне. Саме такі деталі ми зустрічаємо в романі Вальтера Скотта: “...На ньому була червона шапка з хутряною опушкою з тих, що французи називають *mortier* за подібність її форми з макітрою, перекинutoю догори дном. ... Дуже виразне, нервово обличчя його з різкими рисами, засмагле під променями тропічного сонця до негритянської чорноти, у спокійні хвилини, здавалося, ніби дрімало після вибуху бурхливих пристрастей, але жили, що набрякли на чолі, й посмикування верхньої губи вказували, що буря щохвилини може вибухнути знову. У

погляді його сміливих, темних, проникливих очей можна було прочитати цілу історію про загрози й переборені небезпеки. ... Глибокий шрам над бровами надавав ще більшої суворості його обличчю й лиховісного виразу одному оку, що було злегка зачеплене тим же ударом і трохи косило” [13].

У структурі твору художня деталь – прикметний мікрообраз, що вирізняється значимістю і авторським акцентом на ньому, визначає національну колоритність чи ідентифікує твір з певною культурою: *“темні обличчя, білі тюрбани й особливий покрій одягу виказували в них уродженців Сходу”[13]; “... східні слуги носили срібні обручі на шиях і браслети на напівголих смаглявих руках і ногах, їхній одяг із шовку, розшитий візерунками, свідчив про родовитість і багатство їхнього пана й творив у той же час різкий контраст із простотою його власного військового одягу” [13].*

Питання національної специфіки сконцентроване на художній деталі поглиблює процес вивчення національної специфіки кожної літератури.

Для письменників важливими стають визначення світогляду та культурно-історичних витоків формування національного характеру, дослідження особливостей їхнього заломлення в сучасній національній свідомості і співвідношень в ньому традиційного і сучасного, національного і загальнолюдського. Прагнення письменників до зображення життєвої правди, глибокого осягнення внутрішнього світу героїв, призвело до введення в твори портретних характеристик, реалістичних побутових і пейзажних замальовок, які, зі свого боку, зумовили необхідність розробки портретних, пейзажних та інших деталей, як складової частини прояву іманентної характеристики літератури.

Окрім універсалізованого портрета в літературі зустрічається портрет, у якому домінуючим є опис одягу персонажа, що вказує на його соціальну приналежність. За деталям одягу реконструюється цілісне уявлення про особистість, характер. Серед них важлива роль відводиться деталі-реалії, яка називає об’єкти, характерні для життя (побуту, культури, соціального та історичного розвитку) конкретного народу і запозичається з фольклорної поетики, опису звичаїв і обрядів народу, реалій буденного життя в його радощах та печалях тощо. Деталі-реалії дозволяють підкреслити різницю між способом життя різних соціальних верств суспільства. Для прикладу зупинимось на класичних портретних характеристиках Ровени та Ребекки – героїнь роману Вальтера Скотта “Айвенго”: *“Ровена була ставна й висока на зріст, але не настільки висока, щоб це впадало в око. Колір її шкіри вирізнявся сліпучою білиною, а шляхетні обриси голови й обличчя були такі, що виключали думку про безбарвність, котра часто невіддільна від краси занадто білошкірих білявок. Ясні блакитні очі, опушені довгими війми, дивилися з-під тонких каштанових брів, що надавало виразності її чолу. Здавалося, очі ці були здатні як запалювати, так і втішати, як повелівати, так і благати Густе волосся світло-русявого відтінку, завите витонченими кучерями, було прикрашене дорогоцінними каменями й вільно падало на плечі, що в той час було ознакою шляхетного походження. На шиї в неї виблискував золотий ланцюжок з підвішеним до нього маленьким золотим ковчезом. На оголених руках блискали браслети. Поверх шовкової сукні кольору морської води було накинуто інше, довге й просторе вбрання, що спадало до самої землі, з дуже широкими рукавами, які сягали лише ліктів. До цього одягу яскраво-червоного кольору, витканого із найтоншої вовни, була прикріплена легка шовкова*

вуаль із золотим візерунком. Цю вуаль при бажанні можна було накинути на обличчя й груди, на іспанський манер, або ж на плечі”; “... чарівна Ребекка ... мала ладну поставу, і східне вбрання не приховувало її обрисів. Жовтий шовковий тюрбан пасував до смаглявого відтінку її шкіри; очі блищали, тонкі брови вигиналися гордовитою дугою, білі зуби виблискували, як перли, а густе чорне волосся розсипалося на груди й на плечі, прикриті довгою сімаррою з пурпурового перського шовку, гаптованого мов живими квітами, і спереду скріпленою безліччю золотих застібок, прикрашених перлами, – усе разом створювало таке чарівне враження, що Ребекка могла суперничати з будь-якою із найвродливіших дівчат, які сиділи навколо. Її сукня була застебнута перловими запонками; три верхні були розцібнуті, тому що день був спекотний, і на відкритій шії було гарно видно діамантове намисто з підвісками великої цінності; страусове перо, прикріплене до тюрбана алмазним аграфом, також відразу впадало в око, ...” [13].

Виходячи із засобів портретотворення і спираючись на дослідження Єсіна А. Б. [6, с. 78.] можна виокремити: портрет-опис. У ньому з різним ступенем повноти дається перелік портретних деталей, притаманних зовнішньому вигляду персонажів; портрет-порівняння, в основу якого покладено зіставлення зовнішності персонажа з чим- або ким-небудь; портрет-враження. Описується враження, вироблене зовнішністю персонажа на стороннього спостерігача, портретних рис і деталей тут як таких немає взагалі.

З урахуванням цих класифікацій, можна виділити три структурні групи портретів: деталізовані портрети, портрети-штрихи і узагальнені портрети. Усі вони відіграють важливу роль у процесі творення національних образів представлених у конкретних національних літературах.

Деталізований – портрет з докладним описом зовнішності героя: обличчя, волосся, зріст, деяких характерних індивідуальних ознак, розрахованих на зорове враження. Деталізований портрет зазвичай охоплює всі сторони зовнішності героя, аж до його костюма, характерної міміки, жестів. Для ілюстрації зазначеного зупинимось на наступних портретних характеристиках: “... вбрання його нагадувало одяг свинаря, та було пошите з ліпшої тканини й вирізнялося деякою примхливістю. Куртка була з пурпурової матерії, яку чи то прикрашав, чи то псував строкатий орнамент. До куртки пасував напрочуд широкий і короткий – ледь до середини стегна – плащ із черленого сукна, добряче вимащений, із жовтою облямівкою. Його вільно було перекинути з одного плеча на інше чи цілком загорнутися в нього, і тоді він спадав вигадливими брижами. На руках дивак мав срібні браслети, а на шії – мідний нашийник із написом: “Вамба, син Безмозкого, раб Седрика Ротервудського”. Він носив такі ж сандалі, як і його товариш, але ремінну плетінку заміняло щось на взірєць гетр, із яких одна була червона, а інша жовта. До його шапки були прикріплені дзвіночки – не більші за ті, які підв’язують мисливським соколам; щораз, коли він повертав голову, вони дзенькали, а позаяк він жодної хвилини не міг всидіти спокійно, то дзенькали вони майже без утуну. Тверда шкіряна околичка його шапки була по верхньому краю прикрашена зубцями і нагадувала корону; зсередини до околички був пришитий довгий мішок, кінчик якого звисувався на одне плече, мов старомодний нічний ковпак, трикутне сито або головний убір сучасного гусара. З тої шапки з дзвіночками, з самої її форми, а також із придуркуватого й водночас хитрого виразу обличчя Вамби можна було здогадатися,

що він – один із тих домашніх клоунів або блазнів, яких багатії тримали вдома для розваги, щоб якось урізноманітнити час, який вони змушені були збавляти в чотирьох стінах...” [13]; “Його обличчя так само мало говорило про смиренність, як і одяг – про презирство до мирської розкоші. Риси його обличчя були б приємні, якби очі не блищали з-під навислих вік тим лукавим епікурейським вогником, що викриває обережного сластолюбця. Втім, його професія й статус привчили його так володіти собою, що при бажанні він міг додати своєму обличчю врочистості, хоча від природи воно виражало благодущність і поблажливість. Всупереч монастирському статуту, так само як і едиктам пап і церковних соборів, одяг його був розкішним: рукави плаща в цього церковного сановника були підбиті й облямовані дорогим хутром, а мантія застібалася золотою пряжкою, і весь орденський одяг був настільки вишуканий і ошатний, як у наші дні сукні красунь квакерської секти: вони зберігають призначені їм фасони й кольори, але вибором матеріалів і їхнім поєднанням уміють додати до свого туалету кокетливості, властивої світському марнославству” [13].

Узагальненим визначають літературний портрет окреслений в загальних рисах. Опис зовнішності і характеру представлено побіжно і надто загально, без представлення характерних найдрібніших деталей.

Під портретом – штрихом розуміємо легкий обрис зовнішності героя із зазначенням двох-трьох рис.

Письменники зображують мікросередовище героїв, в якому історичні, географічні та етнографічні деталі створюють потрібний фон, атмосферу часу: “Високий йомен у зеленому сукняному костюмі, з дюзиною стріл за поясом, зі срібним значком на грудях й величезним луком у руці, різко повернувся, його стемніле від засмаги й вітрів обличчя, як смажений горіх, спалахнуло гнівом, і він порадив євреєві запам’ятати, що хоч він і надувся, як павук, висмоктуючи кров своїх нещасних жертв, але павуків терплять, поки вони сумирно сидять по кутах, а тільки-но вони вилізуть на світло – їх придушують” [13]; роблять видимим портрет персонажа, виділяючи його очі, ніс, губи, тіло, рухи: “Він був високий на зріст, міцної статури, у розквіті років, але його гарне обличчя було таким змарнілим, очі дивилися так тупо й сонно, рухи були такі ледачі й він був таким повільним у своїх рішеннях, що його прозвали Ательстаном Неповоротким” [13]; докладно описують деталі інтер’єру, розкривають духовний світ героїв: “У просторій, але низькій залі, на великому дубовому столі, збитому із грубих, погано струганих дощок, приготована була вечірня трапеза Седрика Сакса. Кімнату ніщо не відокремлювало від неба, крім даху, критого тесом і очеретом і підтримуваного міцними кроквами й поперечинами. У протилежних кінцях зали були розташовані величезні груби, їхні комини були влаштовані так погано, що більша частина диму залишалася в приміщенні. Від постійної кіптяви колодяні крокви й поперечини під дахом були густо вкриті глянсуватим шаром сажі, як чорним лаком. На стінах висіли різні знаряддя для полювання й бойове озброєння, а в кутах зали були стулчасті двері, які вели до інших кімнат великого будинку...” [13].

У цьому плані варто зазначити, що описи національних костюмів складаються виключно з художніх деталей і їх наявність розширює можливості зображення в подальшому національного характеру: “Одяг його складався зі шкіряної куртки, пошитой

хустром нагору з дубленої шкіри невідомого звіра; від часу хустро так витерлося, що за кількома жмутиками, які залишилися, неможливо було визначити, якій тварині воно належало. Цей первісний одяг покривав свого господаря від шиї до колін і заміняв йому всі частини звичайного вбрання. Комір був такий широкий, що куртка надягалася через голову, як наші сорочки або стародавня кольчуга. Щоб куртка цілніше прилягала до тіла, чоловік підперезався широким шкіряним поясом із мідною застібкою. До пояса була привішена з одного боку сумка, з іншого – баранячий ріг із сопілочкою. За поясом стирчав довгий широкий ніж із роговим ратищем; такі ножі виготовлялися тут, по сусідству, і вже тоді були відомі під назвою шефїлдських. Взутий простолудин був у такі собі сандалі на ремінцях із ведмежої шкіри, а тонші й вужчі ремені обвивали литки, залишаючи коліна оголеними, як заведено в шотландців. Голова ж не була нічим захищена, крім густого сплутаного волосся, що вигоріло на сонці та набуло темно-рудого, іржавого відтінку, й контрастувало з русявою чи радше буритиновою довгою бородою” [13].

Така констатація теоретичних положень у художніх текстах дозволяє прийти до проміжного висновку. На наш погляд, деталь – це вже оформлене узагальнення, більш висока ступінь типізації. Це конкретність, подробиця, яка несе в собі загальне, підпорядкована задуму автора

Національний характер, як складний історичний і психологічний феномен, що складається в певних соціо-природних умовах, в оточенні інших народів, проявляється у всіх видах людської діяльності і дає змогу індивідууму усвідомлювати себе як частину етнічної єдності. Національний характер у літературі – тип людської поведінки, властивий представникам даної нації, змінений відповідно до національних особливостей художнього мислення письменника. Підтвердженням цьому служать образи національних героїв у яких гармонійно поєднуються кращі риси: народна мудрість, доброта, відвага, справедливість, працьовитість: Сід у іспанській літературі, Ілля Муромець у російській літературі, козак Мамай в українській літературі, Робін Гуд у англійській літературі тощо.

Використовуючи фольклорну поетику, письменники продовжують пошуки типізації кращих національних рис і якостей на етнічному та загальнолюдському рівнях. Це сприяє філософському осмисленню і художньому узагальненню явищ дійсності, розширюючи функціональний зміст художніх засобів, підвищуючи їх роль і значення у творчому процесі, що, зі свого боку, спричиняє разом із традиційними прийомами деталізації, народження нових деталей, збагачених новою філософською глибиною та життєвими і художніми асоціаціями.

Деталь у тексті може бути присутня у всіх пластах його структури і виконувати безліч функцій: репрезентувати зовнішність персонажа, картини природи, інтер’єр або предмет, характеризувати об’єкт зображення, атмосферу, в якій протікають події, і саму дію. Деталь призначена як для зображення реальної дійсності, так і для досягнення особливої виразності художніх образів, для активізації уваги читача. Функціональні аспекти деталі й деталізації полягають, в основному, у забезпеченні достовірності і вмотивованості образів. Деталь робить художній образ цілісним, багатим за змістом. Окрім того, нам видається, що деталь визначає сутнісну характеристику образу, уза-

гальнюючи і впорядковуючи світ його почуттів і вчинків. Отже, вона здатна передати суть художнього цілого, співвіднести те абстрактне, яке становить основу образу, з конкретним і реальним, що йде від життя, створюючи мікрообрази, що поєднує в собі психологічну змістовність, виразність і типізують сутність. Дуже значимо про це сказав Є. Добін: “Деталь – мініатюрна модель мистецтва. У індивідуальному характері – тип. У ланцюзі одиничних подій – час, історія. У приватному колізії – протиріччя суспільства. У окремих долях – закономірності епохи. Ні характери, ні обставини неможливі, немислимі поза “нескінченно малих моментів” [5, с. 304].

У пейзажних замальовках письменники використовують метафоричну деталь, яка включає у свій зміст приховане порівняння. Деталі природи розкривають душевний стан героя. У текстах зустрічаються метонімічні, колірні, звукові, символічні деталі.

В окрему групу відносимо пейзажні деталі. Окрім естетичної функції пейзажні деталі несуть і додаткове функціональне навантаження. Вони відображають внутрішній світ героїв, будучи включеними в пряму мову героїв, ілюструють домінуючі риси їхньої натури.

Услід за О. П. Чудаковим [17] під річчю розуміємо “ті мислимі реалії, з яких складається образотворчий світ літературного твору і які розташовуються в художньому просторі і живуть у художньому часі”. У художньому тексті речова деталь виконує такі функції: культурологічну, або культурно-історичну; психологічну; характерологічну; сюжетну; символічну: *“Цей вершник, так само як і його супутник, був одягнений у довгий чернечий плащ, але червоний колір цього плаща показував, що вершник не належить до жодного з чотирьох головних чернечих орденів. На правому плечі був нашитий білий сукняний хрест особливої форми. Під плащем виднілася несумісна із чернечим саном кольчуга з рукавами й рукавичками із дрібних металевих кілець; вона була зроблена надзвичайно майстерно й так само щільно й пружно прилягала до тіла, як наші светри, сплетені з м’якої вовни. Наскільки дозволяли бачити зморшки плаща, його стегна захищала така ж кольчуга; коліна були покриті тонкими сталевими пластинками, а литки – металевими кольчужними панчолами. За поясом був заткнутий великий двосічний кинджал – єдина при ньому зброя” [13].*

До групи психологічних деталей відносимо:

- *деталь поведінки*. Найвиразніше її сутність представила у своєму дослідженні С. Марянова, яка зазначила: “Форми поведінки – це тип втілення внутрішнього життя діючої особи в сукупності її зовнішніх рис: у жестах, міміці, інтонації, манері говорити, в положеннях тіла (позах), а також у одязі і зачісці (в цьому ряді й косметика). Вираження внутрішнього в зовнішньому стає формою поведінки, коли поведінкові риси героя стійкі, співвіднесені з духовним ядром особистості і наділені характерністю” [11, с. 33]. До усього зазначеного додамо, що далеко не завжди поведінку варто пов’язувати з характером персонажа. Часто вона є соціально мотивованою і зумовлюється конкретними соціальними факторами.
- *мова деталь*. Мова персонажа є однією з форм поведінки, в той же час є підстави для виділення її в окрему групу деталей. Л. Гінзбург відзначає особливе становище мови серед інших засобів літературного зображення людини. “Тіль-

ки вибудовуючи мову людини, письменник користується тією ж системою знаків, і засоби зображення тотожні тоді предмету зображення (слово, зображене словом). Виділяючи в якості основних форм мовлення діалог, В. Є. Халізев пише: “Вони є свого роду сполучною ланкою між світом твору і його мовної тканиною. Розглянуті як акти поведінки і як осередок думки, почуття, волі персонажа, вони належать предметного шару твору, взяті ж з боку словесної тканини, складають феномен художнього мовлення” [15].

Підводячи підсумок, можемо сказати, що художній образ, створений за допомогою деталі передає найяскравіші ознаки національної іманентності художніх текстів у різних площинах їхніх проявів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Бады-Монге Елена Тадар-ооловна*. Национальное своеобразие художественной детали в тувинской прозе : дис. ... канд. филол. наук : 10.01.02 / Елена Тадар-ооловна Бады-Монге. – Абакан, 2004 – 149 с.
2. *Березняк М. А.* Типы и функции художественной детали в англоязычной прозе : автореф. дисс. канд. филол. наук / М. А. Березняк. – Одесса, 1985. – 17 с.
3. *Борев Ю. Б.* Современная литературная критика. Семидесятые годы / Ю. Б. Борев. – М. : Наука, 1985. – 240 с.
4. *Гузар З.* Художественная деталь в произведениях Ивана Франко Бориславского цикла // автореф. дис. канд. филол. наук / З. Гузар. – Львов : ГУ, 1970 – 28 с.
5. *Добин Е. С.* Сюжет и действительность. Искусство детали / Ефим Семенович Добин // Л. О изд-ва “Советский писатель”, 1981. – 432 с.
6. *Есин А. Б.* Принципы и приемы анализа литературного произведения : учеб. пособие для студентов и преподавателей филол. фак., учителей-словесников / Андрей Борисович Есин. – 4-е изд., испр. – М. : Флинта : Наука, 2002. – 246 с.
7. *Калачева С. В.* Деталь художественная / С. В. Калачев // Краткий словарь литературоведческих терминов – М. : Советская энциклопедия, 1978. – 750 с.
8. *Колодина Н.* Художественная деталь как средство текстопостроения, вовлекающее читателя в рефлексивный акт : дис. ... канд. филол. наук / Н. Колодина. – М., 2000. [Электронный ресурс]. Режим доступа : Научная библиотека диссертаций и авторефератов <http://www.dissercat.com/content/natsionalnoe-svoeobrazie>.
9. Літературознавча енциклопедія: у 2 т. / автор-укладач Ковалів Ю. І. – К. : Академія, 2007. – Т. 1. – 607 с.
10. Літературознавчий словник-довідник / Р. Т. Громяк, Ю. І. Ковалів [та ін.]. – К., 1997. – 752 с.
11. *Мартьянова С. А.* Образ человека в литературе: от типа к индивидуальности и личности / Светлана Алексеевна Мартьянова. – Владимир : Изд-во Владимирского гос. пед. университета, 1997. – 121 с.
12. *Поспелов Г. Н.* Теория литературы : учебник для студентов филологических специальностей университетов / Геннадий Николаевич Поспелов. – М. : “Высшая школа”, 1978. – 351 с.
13. *Скотт Вальтер*. Айвенго. / Вальтер Скотт. – К. : “Країна мрій”, 2009 – 400 с.
14. Функция детали в художественном мире Куприна [Электронный ресурс]. Режим доступа : <http://www.rosdiplom.ru/library>.
15. *Халізев В. Е.* Литературное произведение / Валентин Евгеньевич Халізев // Теория литературы. – М. : Высшая школа, 1999. – 257 с.
16. Художня функція деталі у літературному творі [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://bib.convdocs.org/v40128/>.
17. *Чудаков А. П.* Слово – вещь – мир : От Пушкина до Толстого. Очерки поэтики русских классиков / Александр Павлович Чудаков. – М. : Современный писатель, 1992. – 317 с.

18. *Щеглов М. А.* Верность деталей / Марк Александрович Щеглов // Литературно-критические статьи. Из дневников и писем. [Предисл. Н. Гудзия]. – М., 1965. С. 86–114.

Стаття надійшла до редколегії 17.10.2013

Прийнята до друку 10.01.2014

ХУДОЖЕСТВЕННАЯ ДЕТАЛЬ КАК СРЕДСТВО СОЗДАНИЯ НАЦИОНАЛЬНЫХ ОБРАЗОВ

Алла Мартинец

*Институт филологии Прикарпатского национального университета
имени Васыля Стефаника,
ул. Шевченко, 57, Ивано-Франковск, 76018, Украина;
e-mail: mlnr@i.ua*

Рассмотрена проблема идентификации национальных литератур сквозь призму художественной детали. Исследование базируется на выделенных в литературоведческой науке позициях и классификациям по художественной детали и подтверждается текстом романа Вальтера Скотта “Айвенго”.

Ключевые слова: национальная литература, национальный образ, имманентность, деталь, художественная деталь, портретная характеристика, интерьер, пейзаж.

THE ARTISTIC DETAIL AS A MEANS OF CREATING NATIONAL IMAGES

Alla Martynets

*Institute of Philology of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University,
57 Shevchenko St, Ivano-Frankiv'sk, 76018, Ukraine;
e-mail: mlnr@i.ua*

The paper deals with the problem of identification of national literatures from the point of view of details functioning in fiction. The proposed research is based on the literary science perspectives and the theoretical classifications of details. It is illustrated by the extracts from Walter Scott's novel “Ivanhoe”.

Keywords: national literature, national image, immanence, detail, detail in fiction, portrait characteristics, interior, landscape.